

Forfatter: Martensen, Hans Lassen

Titel: BREV TIL: Laub, Hardenack Otto Conrad FRA: Martensen, Hans Lassen (1862-01-19)

Citation: Martensen, Hans Lassen: "BREV TIL: Laub, Hardenack Otto Conrad FRA: Martensen, Hans Lassen (1862-01-19)", i *Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)*, Karl Schönbergs Forlag, s. 82. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252230-002-shoot-L0022522300020023.pdf> (tilgået 13. juli 2024)

Anvendt udgave: Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fra Martensen til Laub
Kjøbenhavn, 19. Januar 1862

Lad mig, kjære Biskop Laub, idet jeg takker Dem for Deres opbyggelige Nytaarshilsen til Menighederne, tillige takke Dem for Deres Brev og de deri indeholdte ethiske Bemærkninger. Julius Müllers Bog om Synden er et fortræffeligt Værk, der med Rette har gjort en vis Epoche. Det forekommer mig især at udmærke sig ved den alvorlige og skarpe lagttagelse af Syndens psykologiske Phænomener og en i mange Henseender grundig og indtrængende Kritik. Hans store Frygt for Pantheisme — er wittert überall Pantheismus — gjør ham stundom ubillig, som for Exempel mod mig, idet han har holdt sig til enkelte af ham eensidigt opfattede Ytringer uden at see hen til Tendentsen i det Hele. Han er en Modstander af speculativ Theologi, hvorfor han er bleven straffet i sit Værks anden Deel, hvor den Ironi er udgaaet over ham, at han, skjøndt han heelt igjennem har holdt sig fri for Speculation og ivrigt polemiserer imod dennes Udskeielser, er kommen til at opstille en høist uheldig speculativ-phøantastisk eller phøantastisk-speculativ Theori om Syndens Oprindelse, idet han, i Lighed med Kant om det radicale Onde, forklarer den medfødte Syndighed af en saakaldet intelligibel Act, som enhver af os skal have foretaget i en præexisteret Tilstand, og hvorved han vil undgaae Kirkelærens Vanskeligheder. Navnlig vil han herved sikkre den personlige Skyldbevidsthed og Tilregnelighed. Denne Hypothese maa dog vel kaldes en speculativ Udflugt, der tillige har den Mislighed at være saare lidet tilfredsstillende i speculativ Henseende, hvorfor den heller ikke har kunnet finde Indgang; og denne Triumph have nu de saa haardt angrebne Specuiative s. 83 over ham. Dette ophæver imidlertid ikke den i Sandhed blivende Fortjeneste, han har indlagt sig ved dette Værk, der i alvorlig Opfatning af Syndens Phænomen og den alvorlige Kamp imod den pantheistiske Opfatning af Syndens Nødvendighed forekommer mig langt at overgaae Rothes Anskuelse, hvor den uovervundne Pantheisme netop viser sig i Læren om Synden som en *conditio sine qua non* for den timelige Udvikling, hvilken Nødvendighed vistnok maa betegnes som fatal.

Hvad angaaer mit eget Arbeide, da har De vistnok Ret i, at det er til som Mere end Tanken. Dog er det kun nogle faa Steder, der ere sammenfødiede til den omfattende Bygning, og disse blive da atter henstaaende i længere Tid og det hele Bygningsarbeide stillet i Bero paa Grund af andet Arbeide. Mig gaaer det ganske modsat Aladdin, der ved Hjælp af Lampens Aand fik hele sit Slot opført paa en eneste Nat. Dog har jeg besluttet, tillige styrket ved Deres og et Par andre Venners Opmuntringer, at fortsætte Arbeidet i de Timer; der forundes mig, forvisset om, at hvad der er bestemt til at blive færdigt, bliver ogsaa færdigt.

Skriv snart igjen til Deres af Hjertet

hengivne H. Martensen.